

Вдосконалення методики нарахувань лізингових платежів

Розкриті резерви скорочення вартості лізингу для підприємств аграрного сектору. Запропонована методика розрахунку лізингових платежів з урахуванням особливостей сільського господарства.

Ключові слова: лізинг, лізингові платежі; реновація основних засобів.

Основним економічним чинником, який гальмує використання фінансового лізингу для реновації основних засобів вітчизняних сільськогосподарських підприємств, є їх надзвичайно низька платоспроможність. З огляду на таку складну фінансову ситуацію в середині господарств, головною передумовою застосування лізингу повинна стати мінімізація його загальної вартості для підприємств аграрного сектору.

До питань, пов'язаних із забезпеченістю основними засобами сільськогосподарських підприємств та розвитком лізингових відносин в Україні, у своїх роботах зверталися В. Г. Андрійчук, Н. М. Внукова, С. І. Дем'яненко, В. А. Доманський, Л. А. Горемикін, Т. В. Грищенко, М. І. Лещенко, Б. Л. Луців, Л. О. Мармуль, П. Т. Саблук та ін. Я. К. Білоусько, П. А. Денисенко, В. О. Питулько впевнені, що досягнення технічного забезпечення аграрного виробництва на рівні технологічної потреби дасть змогу досягти приросту валової продукції сільського господарства близько 30-40 млрд. грн. і повністю позбутися продовольчої та технічної залежності від інших країн [1]. Переважна більшість науковців приділяє увагу провідним компаніям лізингового бізнесу, загальним обсягам та структурі лізингових операцій, вартості укладених угод та джерелам фінансування. Проте дуже невелика кількість праць присвячена саме лізингу сільськогосподарської техніки в нашій країні, чинникам та резервам його розвитку.

Завданням статті є пошук резервів скорочення вартості лізингу та розробка методики нарахувань лізингових платежів, що дозволить підвищити привабливість даної форми фінансування для підприємств аграрного сектору.

У структурі лізингових платежів найбільшу частку становить сума відшкодування вартості об'єкта лізингу (близько 69%). Вартість майна є базою нарахування і решти виплат. Можна допустити, що зменшення бази нарахувань призведе й до здешевлення лізингових послуг для аграрних підприємств. Одним із способів здешевлення може стати звільнення лізингових компаній від сплати 20% ПДВ при купівлі об'єкта лізингу.

Наступним кроком є перегляд графіків сплати лізингових платежів. Специфіка виробництва в сільському господарстві зумовлює отримання більшої частини доходів сільськогосподарськими підприємствами в кінці третього та на початку четвертого кварталів звітнього року. З огляду на гнучкий графік лізингових платежів, перерозподіл виплат з урахуванням можливостей та потреб сільгосппідприємств зробив би лізинг більш прийнятною формою капіталовкладень в основні засоби.

Крім того, проаналізувавши графік погашення лізингових платежів, можна зробити висновок, що основне фінансове навантаження на сільгосппідприємство, що отримало техніку в лізинг, припадає на перший рік (майже 40% від за-

гальної вартості лізингу). Сюди входить: сума попереднього лізингового платежу за користування технікою у частині відшкодування її вартості; сума попереднього лізингового платежу в частині винагороди лізингодавцю за передачу в лізинг техніку; сума чергових лізингових платежів за рік (табл. 1). Зрозуміло, що в умовах нестачі обігових коштів такі зобов'язання є надто обтяжливими для підприємства. Зменшити фінансове навантаження можливо, по-перше, шляхом відстрочки виплати вартості майна на рік, по-друге встановленням винагороди в частині попереднього лізингового платежу не в розмірі 7% річних, а в розмірі 1,75% невідшкодованої вартості, тобто лише за перші 3 місяці користування його незмінною вартістю.

Проілюструємо комплексну дію вищевказаних заходів на реальному прикладі. За теперішніх умов вартість лізингу для підприємства складає 254,4 тис. грн., з них за перший рік господарство сплатило 95,6 тис. грн. За умови застосування запропонованих заходів, а саме: скасування сплати ПДВ, удосконалення розрахунку винагороди лізингодавця та відстрочки платежу на 1 рік графік виплат лізингових платежів буде виглядати наступним чином (табл. 2).

З таблиці 2 видно, що за рахунок звільнення лізингодавця від сплати 20% ПДВ при купівлі об'єкта лізингу та вдосконаленого підходу до розрахунку винагороди лізинговій компанії сільськогосподарське підприємство економить 48,2 тис. грн. та 7,8 тис. грн. відповідно, а в загальному вартість лізингу для лізингоотримувача скорочується на 56,0 тис. грн., або в 1,3 разу.

Далі проаналізуємо обсяги лізингових платежів, що здійснюватиме сільськогосподарське підприємство згідно із запропонованою системою відстрочки виплати вартості майна. З рисунка 1 можна зробити висновок, що у першому варіанті, який відповідає реальним розрахункам підприємства, за техніку, оформлену в лізинг, 95,6 тис. грн., або 43,5% лізингової вартості техніки припадає на перший рік виплат.

Проблема полягає у тому, що більшість сільськогосподарських підприємств не в змозі протягом одного року вилучити з виробництва значну суму коштів. У

Таблиця 1

Графік сплати лізингових платежів

Вартість предмета лізингу		219,8 тис. грн.		
Попередній лізинговий платіж, 15%		33,0 тис. грн.		
Попередній лізинговий платіж у частині винагороди лізингодавця, 7%		13,1 тис. грн.		
Лізингові платежі, тис. грн.				
Платіж	Невідшкодована вартість	Сума відшкодування частини вартості	Винагорода лізингодавцю	Всього платежів
0	186,8		-	-
1	177,5	9,3	3,3	12,6
2	168,1	9,3	3,1	12,4
...
19	9,3	9,3	0,0	9,3
20	0,0	9,3	0,0	9,3
Разом за 5 років		186,8	215,8	208,4
Всього лізингових платежів з урахуванням попередньої оплати		254,4		

* За основу взято вартість екскаватора-навантажувача Борекс-2101.

Пропонований графік сплати лізингових платежів

Вартість предмета лізингу		175,8 тис. грн.		
Попередній лізинговий платіж, 15%		26,4 тис. грн.		
Попередній лізинговий платіж у частині винагороди лізингодавця, 7%		2,6 тис. грн.		
Лізингові платежі, тис. грн.				
Платіж	Невідшкодована вартість	Сума відшкодування частини вартості	Винагорода лізингодавцю	Всього платежів
0	149,5	-	-	-
1	149,5	0,0	2,6	2,6
...
20	0,0	9,3	0,0	9,3
Разом за 5 років		149,5	20,0	169,4
Всього лізингових платежів з урахуванням попередньої оплати				198,4

* За основу взято вартість екскаватора-навантажувача Борекс-2101.

другому (запропонованому) варіанті фінансове навантаження за лізинговими виплатами за перший рік зменшується до 39,4 тис. грн., або у 2,4 разу. Слід зазначити, що, отримавши відстрочку за виплатою основної вартості лізингового майна, лізингоотримувач не перестає сплачувати щоквартально відсотки за користування кредитом. Тому решта лізингових періодів залишаються для обох суб'єктів лізингу практично незмінними.

Розраховуємо привабливість запропонованих нами умов для сільськогосподарських підприємств. Припустимо, що сільськогосподарське підприємство отримало на умовах фінансового лізингу екскаватор-навантажувач «Борекс-2101». Виходячи з ринкових умов, приватні лізингодавці пропонують практичніший і стисліший термін лізингових платежів, внаслідок чого строк лізингу становить не

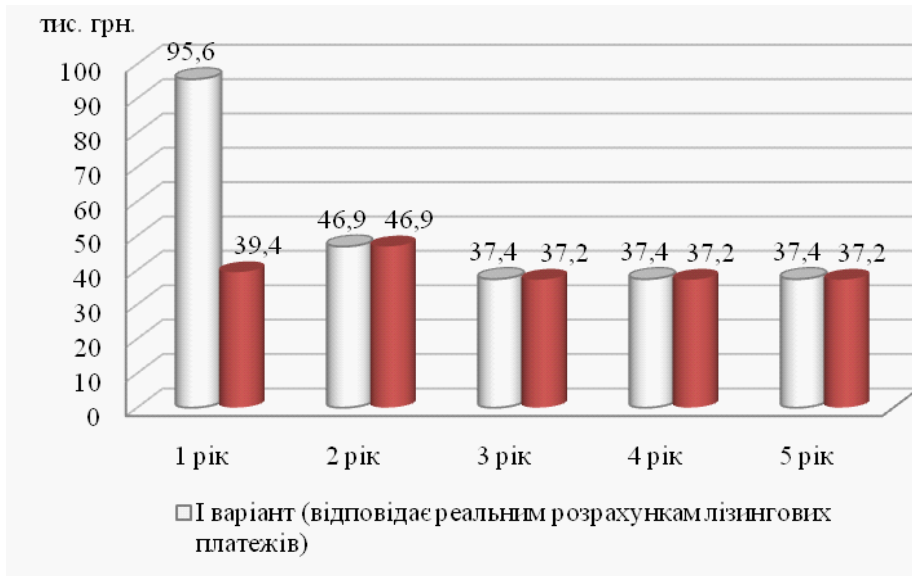

Рис. 1. Динаміка лізингових платежів

більше п'яти років, відсоток винагороди лізингодавця складає 4% від невідшкодованої балансової вартості майна, відсоток сплати за кредитні ресурси – 17%. Таким чином, ставка за лізинговою угодою становить 21%. Податок на прибуток – 25%, погашення лізингових платежів відбувається один раз у квартал, амортизаційні нарахування здійснюються прямолінійним методом. Попередній лізинговий платіж становить 15% вартості майна.

Спершу відтворимо графік лізингових платежів з відстрочкою та без відстрочки виплати вартості лізингового майна. Для розрахунку лізингових платежів використовують велику кількість методичних підходів [2-8]. Більшість з них ґрунтується на поетапному визначенні усіх елементів платежів. На нашу думку, поетапний розрахунок платежів є досить доступним у застосуванні з точки зору наукового вивчення лізингових операцій. Однак при практичних розрахунках вказані методики не завжди досить точно відображають фінансові потоки учасників угоди з врахуванням часу. Тому для розрахунку пропонуємо розроблений нами підхід, який реально відображає рух грошових коштів за кожен період сплати. Крім того, особливістю даної методики є те, що вона дозволяє точно прорахувати для підприємства-лізингоотримувача суму лізингового платежу за перший рік лізингу. Це є суттєвою перевагою, адже, як показали дослідження, перший рік є серйозним фінансовим тягарем для сільськогосподарських підприємств. За формулою (1) розрахуємо суму лізингового платежу для підприємства за перший рік лізингової угоди ($ЛП_1$):

$$ЛП_1 = П_{вв} + П_{вл} + ВВ + ВЛ_i + В_{інш} \quad (1)$$

де $П_{вв}$ – попередній лізинговий платіж, грн.;
 $П_{вл}$ – попередній лізинговий платіж у частині винагороди лізингодавця, грн.;
 $ВВ$ – сума відшкодування вартості майна за даний період, грн.;
 $ВЛ_i$ – сума винагороди лізингодавця, грн.;
 $В_{інш}$ – сума інших витрат, які несе лізингодавець.
 Суму відшкодування вартості майна ($ВВ$) розрахуємо за формулою (2).

$$ВВ = \frac{НВ_1}{n} \quad (2)$$

де $НВ_1$ – невідшкодована вартість майна за перший рік лізингової угоди, грн.;
 n – строк лізингового договору.

Якщо в угоді є відстрочка виплати вартості лізингового майна на 1 рік, то сума відшкодування вартості майна буде виглядати як формула (3):

$$ВВ = \frac{НВ_1}{n-1} \quad (3)$$

Строк лізингового договору у формулі (3) буде дорівнювати $(n - 1)$.

Невідшкодована вартість майна за перший рік лізингової угоди ($НВ_1$) у вигляді формули становитиме (4):

$$НВ_1 = ВВ - П_{вв} \quad (4)$$

де $ВВ$ – балансова (первісна) вартість лізингового майна, грн.

Суму винагороди лізингодавця за кожен період окремо ($ВЛ_i$) розрахуємо за формулою (5):

$$ВЛ_i = \frac{(НВ_1 - ВВ \times (i - 1)) \times СТл}{100}, \quad (5)$$

де *СТл* – ставка за лізинговою угодою. Вона, як правило, включає в себе банківську ставку за користування кредитними ресурсами та відсоток винагороди лізингодавця. Слід зауважити, що у виразі $(i - 1)$ одиниця означає, що сплата лізингових платежів у частині відшкодування вартості майна розпочинається з першого року лізингової угоди. У разі відстрочки виплат за вартістю об'єкта лізингу та нарахування виплат з другого року формула розрахунку винагороди лізингодавця буде мати вигляд (6):

$$ВЛ_i = \frac{(НВ_1 - ВВ \times (i - 1)) \times СТл}{100}, \quad (6)$$

Із застосуванням вищенаведеної методики в таблицях 3 та 4 розраховані графіки сплати лізингових платежів з відстрочкою та без відстрочки виплати вартості об'єкта лізингу.

З таблиць 3 та 4 випливає, що загальна вартість лізингового майна для лізингоотримувача за умови відшкодування вартості екскаватора в частині лізин-

Таблиця 3

Графік сплати лізингових платежів без відстрочки виплат

Вартість предмета лізингу			175,8 тис. грн		
Грошовий потік, тис. грн.					
Платіж	<i>Пвв</i>	<i>Пвл</i>	<i>ВВ</i>	<i>ВЛ</i>	<i>ЛП</i>
1 рік	26,4	7,5	29,9	31,4	95,2
2 рік	-	-	29,9	25,1	55,0
3 рік	-	-	29,9	18,8	48,7
4 рік	-	-	29,9	12,5	42,4
5 рік	-	-	29,9	6,3	36,2
Разом за 5 років			149,4	94,1	277,5

Таблиця 4

Графік сплати лізингових платежів з відстрочкою

Вартість предмета лізингу			175,8 тис. грн		
Грошовий потік, тис. грн.					
Платіж	<i>Пвв</i>	<i>Пвл</i>	<i>ВВ</i>	<i>ВЛ</i>	<i>ЛП</i>
1 рік	26,4	7,5	0	37,2	70,1
2 рік	-	-	37,4	31,3	68,7
3 рік	-	-	37,4	21,4	57,8
4 рік	-	-	37,4	13,2	50,6
5 рік	-	-	37,4	6,8	44,2
Разом за 5 років			149,4	107,9	291,

гових платежів з першого року (без відстрочки) становитиме 277,5 тис. грн., з відстрочкою ж платежу – 291,4 тис. грн.

Порівнюючи результати наведених таблиць, робимо висновок, що за рахунок відстрочки лізингоотримувач щорічно переплачує 2,8 тис. грн., але економить 25,1 тис. грн. в перший рік укладання договору. Таке значне одноразове заощаження порівняно з невеликою щорічною переплатою не може не вплинути на позитивне рішення сільгоспвиробника скористатись лізинговими.

Далі розглянемо ефективність такого заходу для лізингодавця. Головною метою функціонування приватного лізингового підприємства є отримання прибутку. Для того, щоб визначити прибуток підприємства від конкретної операції, внесемо деякі уточнення: 1) згідно з Законом України «Про податок на додану вартість» [9] лізингові платежі не є об'єктом оподаткування; 2) згідно з Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» та Листа Державної податкової адміністрації від 30.11.2000 №6630/6/15-1116 [10] з-під оподаткування виводиться основна вартість предмета лізингу в сумі, що дорівнює амортизаційним відрахуванням за період, за який вноситься платіж.

Строк корисного використання екскаватора-навантажувача «Борекс-2101» становить 10 років. За методикою, наведеною В. Г. Андрійчуком [11, с. 253] щорічні амортизаційні відрахування за прямолінійним методом становитимуть 17,6 тис. грн. З урахуванням наведених умов відтворимо грошові потоки лізингодавця по роках з відстрочкою та без відстрочки виплат (табл. 5, 6).

Таким чином, відстрочка лізингового платежу є вигідною не лише для лізингоотримувача, але й для лізингодавця, оскільки останній отримує прибутку на 10,5 тис. грн. більше.

В сучасних умовах господарювання ефективно виробництво сільськогосподарської продукції є практично не можливим без застосування передової ресур-

Таблиця 5

Грошовий потік лізингодавця по операції лізингу за 5 років без відстрочки виплат за лізинговими платежами

Скоригований валовий дохід, тис. грн.	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Платежі за фінансовим лізингом не є об'єктом оподаткування ПДВ. Від загальної суми платежу віднімаються амортизаційні відрахування за даний період – 17,6 тис. грн.
	77,6	37,4	31,1	24,8	18,6	
ВАЛОВІ ВИТРАТИ						
Амортизація об'єкта лізингу	-	-	-	-	-	Право податкової амортизації на предмет фінансового лізингу належить лізингоотримувачу
% за залучений банківський кредит	23,5	18,4	13,3	8,3	3,2	Включаються до валових витрат
Страхові платежі	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	Включаються до валових витрат
Прибуток до оподаткування	51,5	16,4	15,2	13,9	12,8	
Податок на прибуток	12,9	4,1	3,8	3,5	3,2	25,0 %
Нерозподілений прибуток	38,6	12,3	11,4	10,4	9,6	
Загальні відрахування до держбюджету за 5 років						27,5
Загальний прибуток від операції за 5 років, тис. грн.						82,3

Таблиця 6

Грошовий потік лізингодавця по операції лізингу за 5 років за умови відстрочки виплат за лізинговими платежами

Скоригований валовий дохід, тис. грн.	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Платежі за фінансовим лізингом не є об'єктом оподаткування ПДВ. Від загальної суми платежу віднімаються амортизаційні відрахування за даний період – 17,6 тис. грн.
	52,5	51,1	40,2	33,0	26,6	
ВАЛОВІ ВИТРАТИ						
Амортизація об'єкта лізингу	-	-	-	-	-	Право податкової амортизації на предмет фінансового лізингу належить лізингоотримувачу
% за залучений банківський кредит	23,5	18,4	13,3	8,3	3,2	Включаються до валових витрат
Страхові платежі	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	Включаються до валових витрат
Прибуток до оподаткування	26,4	30,1	24,3	22,1	20,8	
Податок на прибуток	6,6	7,5	6,1	5,5	5,2	25,0 %
Нерозподілений прибуток	19,8	22,6	18,2	16,6	15,6	
Загальні відрахування до держбюджету за 5 років						30,9
Загальний прибуток від операції за 5 років, тис. грн.						92,8

созберігаючої техніки та обладнання. Нестача обігових коштів ускладнює реновацію основних засобів підприємств аграрного сектору. Спростити і пришвидшити цей процес здатний лізинг як інструмент фінансування. Однак в Україні склались певні фінансові та організаційні перепони для аграріїв-лізингоотримувачів. По-перше, це завищена ціна лізингового обладнання через подвійне оподаткування майна податком на додану вартість. По-друге, стандартний підхід агролізингових компаній до розрахунку графіків лізингових платежів, які не враховують специфіки ведення сільського господарства та не бажають проводити політику персонального підходу до специфічних клієнтів.

У вищеперерахованих проблемах криються резерви скорочення вартості лізингу. Основними завданнями, які стоять перед проблемою активізації використання лізингу в аграрному секторі, є, по-перше, звільнення від оподаткування податком на додану вартість майна, що купується з метою подальшої передачі у фінансовий лізинг. Це допоможе знизити вартість обладнання та уникнути подвійної сплати ПДВ сільськогосподарськими товаровиробниками. По-друге, вдосконалення розрахунків лізингових платежів на користь лізингоотримувачів і застосування більш прийнятних графіків виплат, що здатні враховувати особливості аграрного виробництва. Такий захід є вигідним не лише для лізингоотримувача, в якого з'являється можливість економії коштів у перший рік лізингових відносин, але й для лізингодавця, який має можливість збільшити прибуток від угоди. Запропонована методика розрахунків дозволяє послабити фінансовий тиск у лізингових відносинах на сільськогосподарські підприємства, що, своєю чергою, призведе до активізації реновації основних засобів з допомогою лізингу.

Список використаних джерел

1. Білоусько Я. Перспективи техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва / Я. Білоусько, П. Денисенко, В. Питулько // Техніка АПК. – 2005. – №8. – С. 21-22.
2. Левкович А. О. Закономерности миссии лизинга в экономике / А. О. Левкович. – Мн. : НПО «ПИОН», 2001. – 240 с.
3. Лелецкий Д. Об условиях сравнения лизинга с кредитом и количественной оценке преимуществ лизинга / Д. Лелецкий // Лизинг-ревью. – 1998. – № 5. – С. 20-23.
4. Лещенко М. И. Основы лизинга : учеб. пособие / М. И. Лещенко. – М. : ГИНФО, 2001. – 280 с.
5. Мармуль Л. О. Матеріально-технічне забезпечення регіональних АПК / Л. О. Мармуль // Економіка АПК. – 2007. – №2. – С. 11-18.
6. Унковская Т. Е. Международные стандарты учёта и оценки эффективности лизинговых операций / Т. Е. Унковская, Ю. В. Сосюрко // WELCOME. – 1997. – №1-2. – С. 17-24.
7. Условия повышения эффективности экономики России : сб. науч. тр. / под общ. ред. В. В. Бандурина. – М. : ОАО «Изд-во «Экономика», 2002. – 142 с.
8. Штельмах В. Расчёт лизинговых платежей исходя из потока денежных средств. Плюсы и минусы / В. Штельмах // Лизинг-куррьер. – 2004. – №1(7). – С. 13-19.
9. Про податок на додану вартість: закон України від 3 квітня 1997 р. №168/97 – ВР (зі змінами і доп. згідно з Законом України «Про внесення змін до закону України «Про податок на додану вартість» від 24 грудня 2002 р. №346-IV) // Основні чинні кодекси і закони України / уклад. Ю. П. Елісовенко. – К. : Махаон, 2003. – С. 686-699.
10. Про оподаткування прибутку підприємств: закон України від 22.05.97 р. №283/97-ВР зі змінами і доп. // Баланс. – 1999. – №17. – С. 28-31.
11. Економіка аграрних підприємств : підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В. Г. Андрійчук – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
12. Національна акціонерна компанія «Укראгролізинг». – К. : НАК «Укראгролізинг», 2007. – 72 с.

Карасева Н. А. Усовершенствование методики начисления лизинговых платежей.

Раскрыты резервы сокращения стоимости лизинга для предприятий аграрного сектора. Предложена методика расчета лизинговых платежей с учетом особенностей сельского хозяйства.

Ключевые слова: лизинг, лизинговые платежи; реновация основных средств.

Karasyova N. A. Improving of Methods of Accrual of Lease Payments.

The methods of lease payments optimization for reducing of renovation expenses on production means in agriculture are offered.

Key words: leasing, lease payments, renewing of capital assets.

Надійшло 03.10.2011 р.